SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:994

av Mårten Blix m.fl. (M)

Kartläggning av socioekonomisk kompensation

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att kartlägga den socioekonomiska kompensationen utöver skolpengen från kommuner och staten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Alla barns lika möjligheter till en god utbildning är en grundläggande målsättning i samhället. Skolan måste klara av att skapa en god utbildning för alla elever, oavsett socioekonomisk bakgrund. Med idoga studier ska det vara möjligt att skaffa sig en utbildning som ger god avkastning och livschanser, inte minst på arbetsmarknaden. Idén om att skapa så jämna livschanser som möjligt är en viktig rättvisefråga.

I Sverige kompletteras därför skolpengen med bidrag från såväl kommuner som staten för att stärka förutsättningarna för socioekonomiskt svaga elever. Hur detta bör ske diskuterades bl.a. i SOU (2026:65) ”Verktyg för en mer likvärdig resursfördelning – förslag för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.” Utredningen lämnade dock inget förslag på en bindande modell för hur kompensationen skulle utformas.

Det finns dock ett mer grundläggande kunskapsproblem om den socioekonomiska kompensationen i skolan. I synnerhet saknas det en sammanhållen bild av dess storlek

– såväl från kommun som från staten. Det finns indikationer på att skillnaderna mellan hur kommuner beräknar kompensationen kan vara rätt stora.

Kunskap om den socioekonomiska kompensationen torde vara helt central från flera perspektiv. För det första är det en viktig information för såväl föräldrar som väljer skola åt sina barn som för huvudmännen att kunna göra jämförelser inom och utanför kommunen. För det andra är det grunden för att kunna utvärdera nyttan av kompensationen: används resurserna på ett bra sätt?

Frågan om resurseffektivitet har i sammanhanget fått för lite uppmärksamhet. Används resurserna på ett bra sätt eller borde andra åtgärder vidtas? Det här länge funnits frågor i metodiken kring beräkningar av likvärdighet. Likvärdighetsutredningen (SOU 2020:28) kritiserades av forskaren Gabriel Heller Sahlgren för dubbelräkning kring elevsammansättning (IFN Policy Paper 91, 2020). Dessutom är det oklart om kommunala skolor får en högre kompensation än friskolor.

För att kunna svara på dessa frågor behöver därför storleken på den socioekonomiska kompensationen kartläggas över hela Sverige – för såväl kommunala skolor som friskolor. Det är angeläget att ta fram data per skola på den totala storleken på såväl skolpengen som den totala socioekonomiska kompensationen. Regeringskansliet bör se över möjligheten att formulera ett sådant uppdrag, exempelvis till Statskontoret.

Mårten Blix (M)

Kristina Axén Olin (M)

Maria Stockhaus (M)

Lotta Högström (M)

Sophia Granswed Baat (M)